

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการดำเนินการวิจัย การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ ดังนี้

1. การศึกษาวิเคราะห์ระดับความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง และระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาใน 3 ช่วงเวลาของการเก็บข้อมูลตามสถานการณ์ทางการเมืองในขณะนั้น การเสนอผลการวิเคราะห์จึงเสนอแยกตามช่วงเวลาการศึกษาและเปรียบเทียบผลของทั้ง 3 ช่วงเวลานั้น

2. การศึกษาเพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

2.1 การศึกษาว่า ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ต่างด้านกัน มีผลทำให้ประชาชนมีรูปแบบการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองที่แตกต่างกันหรือไม่ โดยการใช้สถิติ ANOVA (F-test) เป็นตัวทดสอบสมมติฐาน

2.2 การศึกษาว่า ปัจจัยด้านความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง 4 ด้านนั้น มีผลต่อการทำนายรูปแบบการมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากน้อยอย่างไร และมีตัวแปรอิสระใดบ้างที่สามารถทำนายรูปแบบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการศึกษาด้วย สถิติ Multinomial Regression Analysis เนื่องจากตัวแปรตามคือ รูปแบบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองมี 3 แบบ (Category) ได้แก่ การไม่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเลย (0) , การมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional) แต่เพียงอย่างเดียว (1) และ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นทั้ง 2 อย่าง คือแบบที่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional) และ แบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (Unconventional) (2)

2.3 การเปรียบเทียบผลของตัวแปรอิสระ คือ ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง ที่มีผลต่อ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง จากผลการศึกษาด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One Way ANOVA และการวิเคราะห์ด้วยสถิติ Multinomial Logistic Regression

2.4 การศึกษาแบบนิกย้อนหลัง เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง และ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ระหว่างข้อมูลที่เก็บครั้งที่ 1 เก็บช่วงเดือน กรกฎาคม – สิงหาคม 2552: ช่วงการชุมนุมทางการเมือง สมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ กับ ข้อมูลที่เก็บภายหลังจากที่เหตุการณ์นั้นผ่านไปแล้ว โดยให้ประชากรกลุ่มตัวอย่างนี้กย้อนหลัง เพื่อให้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับที่เก็บในช่วงขณะที่เกิดเหตุการณ์ โดยข้อมูลชุดนี้เก็บเมื่อเหตุการณ์ผ่านไปแล้วเป็นเวลา 5 ปี คือเก็บข้อมูลระหว่างเดือน มิถุนายน-กรกฎาคม 2557 โดยให้นิกย้อนหลังถึงเหตุการณ์ช่วงชุมนุมทางการเมือง เมื่อปี 2552

ซึ่งการดำเนินการวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยขอแสดงผลการวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

1. การศึกษาวิเคราะห์ระดับความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง และระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ ระดับความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง จำแนกเป็นรายด้าน

พบว่าค่าเฉลี่ยความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร วิเคราะห์จำแนกตามรายด้านนั้น อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ช่วงเวลาของการศึกษา ยกเว้นด้านความรู้สึกไร้อำนาจทางการเมือง ของการเก็บข้อมูลในครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นช่วงหลังการเลือกตั้ง 3 กรกฎาคม 2554 และนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้เป็นนายกรัฐมนตรี ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีความรู้สึกไร้อำนาจทางการเมืองอยู่ในระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ ระดับความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง เป็นภาพรวมทั้ง 4 ด้าน

พบว่า ค่าเฉลี่ย ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองโดยรวม ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ช่วงเวลาของการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

พบว่า ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครวิเคราะห์จำแนกตามรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้ง 2 รูปแบบได้แก่ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบที่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ และ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ รวมทั้งค่าเฉลี่ยรวมของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ต่างก็อยู่ในระดับน้อยที่สุดใน 2 ช่วงเวลาของการศึกษา คือ ช่วงการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2 หลังการเลือกตั้ง 3 กรกฎาคม 2554 และนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้เป็นนายกรัฐมนตรี และช่วงเวลาที่ทำการศึกษาและเก็บข้อมูลครั้งที่ 3 ช่วงนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร บริหารประเทศตามนโยบายของรัฐบาลมาครบ 2 ปี

ส่วนในช่วงการเก็บข้อมูลครั้งที่1 ช่วงชุมนุมทางการเมือง ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครวิเคราะห์จำแนกตามรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้ง 2 รูปแบบ ได้แก่ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบที่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ และ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ รวมทั้งค่าเฉลี่ยรวมของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ต่างก็อยู่ในระดับน้อย แต่ผลที่ได้ เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ก็ทำให้เข้าใจได้ว่าประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีส่วนร่วมทางการเมือง ในช่วงการเก็บข้อมูลครั้งที่1 ช่วงชุมนุมทางการเมือง มากกว่าพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ในช่วงที่2 หลังการเลือกตั้ง 3 กรกฎาคม 2554 และนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้เป็นนายกรัฐมนตรี และช่วงเวลาที่ทำการศึกษาและเก็บข้อมูลครั้งที่ 3 ช่วงนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร บริหารประเทศตามนโยบายของรัฐบาลมาครบ 2 ปี

2. การศึกษาเพื่อทดสอบสมมติฐาน

2.1 การศึกษาว่า ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ต่างด้านกัน มีผลทำให้ประชาชนมีรูปแบบการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองที่แตกต่างกันหรือไม่ โดยการใช้สถิติ ANOVA (F-test) เป็นตัวทดสอบสมมติฐาน

จากการทดสอบสมมติฐานด้วย F-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองที่ต่างด้านกัน ที่มีต่อรูปแบบการมีพฤติกรรมทางการเมือง พบว่า ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ด้าน ความรู้สึกไร้อำนาจทางการเมือง (Political Powerlessness) ความรู้สึกโดดเดี่ยวทางการเมือง (Political Isolation) และสุดท้าย ความรู้สึกไร้ความหมายทางการเมือง (Political Meaninglessness) ต่างมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองแบบธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional) และแบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (unconventional) ยกเว้น ความรู้สึกไร้บรรทัดฐานทางการเมือง (Political Normlessness) มีผลเฉพาะต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional) แต่ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (unconventional)

แต่เมื่อพิจารณาความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ต่างด้านกัน มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ต่างกัน โดยพิจารณาตามช่วงเวลาพบว่า ช่วงที่ 1 ช่วงชุมนุมทางการเมือง พบว่า ความรู้สึกไร้อำนาจทางการเมือง (Political Powerlessness) ความรู้สึกไร้บรรทัดฐานทางการเมือง (Political Normlessness) และความรู้สึกโดดเดี่ยวทางการเมือง (Political Isolation) ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ต่างมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองแบบธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional) แต่ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองต่างด้านกัน ไม่ได้มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (unconventional) หรืออาจกล่าวได้ว่า ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง ทั้ง 4 ด้านหรือแต่ละด้าน ไม่ได้มีส่วนผลักดัน ทำให้คนมาชุมนุมทางการเมือง นั่นคือ คนอยากมาชุมนุมกันอยู่แล้ว อาจจะด้วยสาเหตุอื่นๆ เช่น การมีพฤติกรรมร่วม

(collective behavior) ความรู้สึกร่วม การแพร่ระบาดทางอารมณ์ อุดมการณ์ร่วม จิตสำนึกร่วม ความเห็นต่าง

ช่วงที่ 2 ช่วงหลังการเลือกตั้ง 3 กรกฎาคม 2554 และนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้เป็นนายกรัฐมนตรี พบว่า ความรู้สึกไร้อำนาจทางการเมือง (Political Powerlessness) ความรู้สึกโดดเดี่ยวทางการเมือง (Political Isolation) และสุดท้าย ความรู้สึกไร้ความหมายทางการเมือง (Political Meaninglessness) ต่างมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองแบบธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional) และมีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (unconventional) ยกเว้น ความรู้สึกไร้บรรทัดฐานทางการเมือง (Political Normlessness) ไม่มีผลทั้งต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional) และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (unconventional)

ช่วงที่ 3 นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร บริหารประเทศตามนโยบายของรัฐบาลมาครบ 2 ปี พบว่า ความรู้สึกไร้อำนาจทางการเมือง (Political Powerlessness) ความรู้สึกโดดเดี่ยวทางการเมือง (Political Isolation) ต่างมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองแบบธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional) และมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองแบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (unconventional) ยกเว้น ความรู้สึกไร้บรรทัดฐานทางการเมือง (Political Normlessness) มีผลเฉพาะต่อพฤติกรรมทางการเมืองแบบธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional) แต่ไม่มีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองแบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (unconventional) และประการสุดท้ายความรู้สึกไร้ความหมายทางการเมือง (Political Meaninglessness) ไม่มีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองแบบธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional) และพฤติกรรมทางการเมืองแบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (unconventional)

2.2 การศึกษาว่า ปัจจัยด้านความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง 4 ด้านนั้น มีผลต่อการทำนายรูปแบบการมีพฤติกรรมทางการเมืองได้มากน้อยอย่างไร และมีตัวแปรอิสระใดบ้างที่สามารถทำนายรูปแบบพฤติกรรมทางการเมือง โดยการศึกษาด้วย สถิติ Multinomial Regression Analysis

หลังจากได้ดำเนินการคัดเลือกผลการวิเคราะห์ที่เหมาะสมของตัวแปรจำลองพฤติกรรมทางการเมืองทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่ได้จากงานวิจัยชิ้นนี้โดยผ่านนัยสำคัญของค่าสถิติต่างๆโดยกำหนดรูปแบบพฤติกรรมทางการเมืองอ้างอิงสำหรับเปรียบเทียบในตัวแบบจำลองที่ได้คือ พฤติกรรมทางการเมืองที่ประชาชนเลือกเข้าร่วมทั้ง 2 แบบเลยคือเข้าร่วมทั้งแบบที่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional) และ แบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (Unconventional) สัญลักษณ์ที่ใช้ในโปรแกรม SPSS คือ (2) สามารถสรุปผลที่ได้ ดังนี้

1. รูปแบบจำลอง กรณีที่ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครไม่เข้าร่วมทางการเมืองเลย (0)

$$Y = -.459 + -2.728 \text{ sumls1} + -.992 \text{ sumls2} + -2.474 \text{ year1}$$

Wald Stat (0.00) (0.00) (0.00)

2. รูปแบบจำลอง กรณีที่ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครเลือกเข้าร่วมแบบที่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional) แต่เพียงอย่างเดียว (1)

$$Y = .5574 + -.797 \text{ sumMs1} + .768 \text{ sumNs1} + -1.510 \text{ sumls1} + -.407 \text{ suml2}$$

Wald Stat (0.008) (0.018) (0.000) (0.15)

$$+ -.2819 \text{ year1} + .653 \text{ year2}$$

Wald Stat (0.00) (0.00)

รูปแบบจำลองที่ได้ของงานวิจัยชิ้นนี้ สามารถสรุปรูปแบบจำลองแต่ละตัวแบบ โดยแต่ละตัวแบบทั้งกรณีที่ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครไม่เข้าร่วมทางการเมืองเลย (0) และกรณีที่ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครเลือกเข้าร่วมแบบที่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional) แต่เพียงอย่างเดียว (1) เปรียบเทียบกับ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ประชาชนเลือกเข้าร่วมทั้ง 2 แบบเลยคือเข้าร่วมทั้งแบบที่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional) และ แบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ(Unconventional) (2) คือ

1. เมื่อรูปแบบกรณีที่ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครไม่เข้าร่วมทางการเมืองเลย (0) เปรียบเทียบกับ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ประชาชนเลือกเข้าร่วมทั้ง 2 แบบเลยคือเข้าร่วมทั้งแบบที่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional) และ แบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (Unconventional) (2)

จะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีนัยสำคัญและค่าสัมประสิทธิ์ค่อนข้างสูงคือ ความรู้สึกไร้ความหมายในทางการเมืองแม้ในระดับน้อย และ ช่วงปีที่ศึกษาและเก็บข้อมูล (year) คือช่วงที่ 1 ซึ่งเป็นช่วงชุมนุมทางการเมือง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ -2.728 และ -2.474 ที่ระดับนัยสำคัญ (0.00) ทั้ง 2 ตัวแปร และตามมาด้วยความรู้สึกไร้ความหมายในทางการเมืองที่อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ -0.992 ที่ระดับนัยสำคัญ (0.00) เช่นกัน แสดงให้เห็นว่า ความรู้สึกไร้ความหมายในทางการเมืองแม้ในระดับน้อย และ ช่วงปีที่ศึกษาและเก็บข้อมูล (year) คือช่วงที่ 1 ซึ่งเป็นช่วงชุมนุมทางการเมือง มีอิทธิพลสูงมากในการที่ทำให้ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร เลือกที่จะแสดงพฤติกรรมที่จะไม่เข้าร่วมในทางการเมืองเลย เมื่อเปรียบเทียบกับ การที่จะมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้ง 2 แบบเลยคือเข้าร่วมทั้งแบบที่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional) และ แบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ(Unconventional) คือพฤติกรรมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีแนวโน้มที่จะไม่เข้าร่วมทางการเมืองเลย เมื่อประชาชนรู้สึกถึง ความรู้สึกไร้ความหมายในทางการเมือง แม้ในระดับที่น้อยก็ตาม และอยู่ในช่วงสถานการณ์ที่เกิดการชุมนุมทางการเมืองในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

ข้อสังเกต เรื่องทิศทางหรือเครื่องหมายของสัมประสิทธิ์

จะสังเกตเห็นว่า สัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ ทุกตัวในสมการรูปแบบจำลองที่ 1 นี้ เป็นลบ ซึ่งถ้าตีความมากแสดงถึงความน่าจะเป็นที่จะเลือกพฤติกรรมการมีส่วนร่วมที่เป็นตัวเปรียบเทียบมากกว่าความน่าจะเป็นที่จะเลือกพฤติกรรมที่เป็นตัวพิจารณา (กมล ท่าเรือรักษ์ และ เกียรติพงษ์ เจียรนัยธนกิจ, 2549, 60)

ในที่นี้คือ ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มที่จะเลือกการเข้าร่วมทางการเมืองทั้ง 2 รูปแบบ คือแบบที่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional) และแบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ(Unconventional) มากกว่า การที่จะไม่เข้าร่วมทางการเมืองเลย แต่อย่างไรก็ตามตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงต่อการทำนายการมีส่วนร่วมทางการเมืองคือ ความรู้สึกไร้ความหมายในทาง

การเมืองแม่ในระดับน้อย และ ช่วงปีที่ศึกษาและเก็บข้อมูล (year) คือช่วงที่ 1 ซึ่งเป็นช่วงชุมนุมทางการเมือง

2. เมื่อรูปแบบจำลอง กรณีที่ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครเลือกเข้าร่วมแบบที่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ(conventional)แต่เพียงอย่างเดียว (1) เปรียบเทียบกับ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ประชาชนเลือกเข้าร่วมทั้ง 2 แบบเลยคือเข้าร่วมทั้งแบบที่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ(conventional)และ แบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ(Unconventional) (2)

จะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองทางการเมืองที่มีนัยสำคัญและค่าสัมประสิทธิ์ค่อนข้างสูงคือ ช่วงปีที่ศึกษาและเก็บข้อมูล (year) คือช่วงที่ 1 ซึ่งเป็นช่วงชุมนุมทางการเมือง และ ความรู้สึกโดดเดี่ยวในทางการเมืองที่แม่จะมีอยู่ในระดับน้อยก็ตาม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ -2.819 และ -1.510 ที่ระดับนัยสำคัญ (0.00) ทั้ง 2 ตัวแปร

รองลงมาคือ ความรู้สึกไร้ความหมายในทางการเมืองแม่ในระดับน้อย ความรู้สึกไร้บรรทัดฐานทางการเมืองในระดับแม่จะน้อย ช่วงปีที่ศึกษาและเก็บข้อมูล (year) คือช่วงที่ 2 หลังการเลือกตั้ง 3 กรกฎาคม ที่นางสาวยิ่งลักษณ์ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี และตามมาด้วย ความรู้สึกโดดเดี่ยวทางการเมืองในระดับที่ปานกลาง ตามลำดับ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ที่ -.797, .768, .653 และ -.407 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ช่วงปีที่ศึกษาและเก็บข้อมูล (year) คือช่วงที่ 1 ซึ่งเป็นช่วงชุมนุมทางการเมือง ความรู้สึกโดดเดี่ยวในทางการเมืองแม่ในระดับน้อย มีอิทธิพลสูงมากในการที่ทำให้ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร เลือกที่จะแสดงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในทางการเมืองที่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional) เมื่อเปรียบเทียบกับ การที่จะมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้ง 2 แบบเลยคือเข้าร่วมทั้งแบบที่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional)และแบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ(Unconventional) หรือกล่าวได้ว่า ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีแนวโน้มที่จะเลือกที่จะแสดงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในทางการเมืองแบบที่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional) เมื่อประชาชนรู้ถึงสังคมไทยในขณะนั้นเกิดการชุมนุมทางการเมืองในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ และเกิดความรู้สึกโดดเดี่ยวในทางการเมือง แม่ในระดับที่น้อยก็ตาม อีกทั้งเมื่อประชาชนเกิดความรู้สึกไร้ความหมายในทางการเมืองแม่ในระดับน้อย ความรู้สึกไร้บรรทัดฐานทางการเมืองในระดับแม่จะน้อย รวมทั้งใน ช่วงปีที่ศึกษาและเก็บข้อมูล (year) คือช่วงที่ 2 หลังการเลือกตั้ง 3 กรกฎาคม ที่นางสาวยิ่งลักษณ์ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี และตามมาด้วย ความรู้สึกโดดเดี่ยวทางการเมืองในระดับที่ปานกลาง ต่างก็ส่งผลทำให้ประชาชนเลือกที่จะเข้าร่วมในทางการเมืองที่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional)

ความสามารถในการพยากรณ์

ส่วนความสามารถในการพยากรณ์ รูปแบบจำลองของงานวิจัยชิ้นนี้ มีความสามารถในการพยากรณ์ โดยรวม 71.2 % และแต่ละรูปแบบจำลอง ที่แบ่งตามพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง สามารถสรุปความสามารถในการพยากรณ์ ในแต่ละรูปแบบจำลองได้ดังนี้คือ

1. รูปแบบจำลองกรณีประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครไม่เข้าร่วมทางการเมืองเลย มีค่าในการทำนายที่ 0% น่าจะเกี่ยวเนื่องมาจากว่า สัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ ทุกตัวในสมการรูป

แบบจำลองที่ 1 นี้ เป็นลบ ซึ่งเมื่อติดลบมาก แสดงถึงความน่าจะเป็นที่ประชาชนจะเลือกการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองคือ จะเลือกพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นตัวเปรียบเทียบมากกว่าความน่าจะเป็นที่จะเลือกพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นตัวที่พิจารณา ในที่นี้คือ ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มที่จะเลือกการเข้าร่วมทางการเมืองทั้ง 2 รูปแบบ คือแบบที่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ(conventional) และแบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ(Unconventional) มากกว่า การที่จะไม่เข้าร่วมทางการเมืองเลย

2. รูปแบบจำลอง กรณีที่ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครเลือกเข้าร่วมแบบที่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ(conventional)แต่เพียงอย่างเดียว มีค่าในการทำนายถึง 86% อาจสืบเนื่องมาจากมีตัวแปรอิสระหลายตัวที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม แม้จะมีค่าสัมประสิทธิ์ที่เป็นลบอยู่บ้างแต่ก็มีสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระหลายตัว ที่มีค่าเป็นบวก สัมประสิทธิ์ของ ตัวแปรอิสระมีค่าเป็นบวก ยิ่งมาก ก็มีโอกาสที่จะเลือกพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่พิจารณา มากกว่าความน่าจะเป็นที่จะเลือกพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่นำมาเปรียบเทียบ ในที่นี้คือ ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมทางการเมืองโดยการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบที่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (Conventional)มากกว่าที่จะไม่เข้าร่วมหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้ง 2 รูปแบบเลยคือทั้งที่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติและไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ

2.3 การเปรียบเทียบผลของตัวแปรอิสระ คือ ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง ที่มีผลต่อ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง จากผลการศึกษาด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One Way ANOVA (F-Test) และการวิเคราะห์ด้วยสถิติ Multinomial Regression Logistic พบว่า ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองด้านความรู้สึกไร้ความหมายในทางการเมือง (Political Meaninglessness), ด้านความรู้สึกโดดเดี่ยวในทางการเมือง (Political Isolation), ด้านความรู้สึกไร้บรรทัดฐานในทางการเมือง (Political Normlessness) ต่างก็มีผลต่อ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งการวิเคราะห์ด้วย One Way ANOVA (F-Test) ที่เป็นการตอบคำถามว่า ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองต่างด้านกัน ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ต่างรูปแบบกัน และการวิเคราะห์ด้วย Multinomial Regression Logistic ที่เป็นการวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามเรื่องการพยากรณ์หรือการทำนายว่า ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองด้านดังกล่าว สามารถอธิบายหรือมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกัน และมีน้ำหนักในการทำนายได้กี่เปอร์เซ็นต์ จากผลการวิเคราะห์ สามารถทำนายได้ถูกต้องโดยรวม 71.2%

2.4 การศึกษาแบบนัยย้อนหลัง เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง และ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ระหว่างข้อมูลที่เก็บครั้งที่ 1 เก็บช่วงเดือน กรกฎาคม – สิงหาคม 2552: ช่วงการประชุมทางการเมือง สมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ กับ ข้อมูลที่เก็บภายหลังจากที่เหตุการณ์นั้นผ่านไปแล้ว โดยให้ประชากรกลุ่มตัวอย่างนัยย้อนหลัง เพื่อให้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับที่เก็บในช่วงขณะที่เกิดเหตุการณ์ โดยข้อมูล

ชุดนี้เก็บเมื่อเหตุการณ์ผ่านไปแล้วเป็นเวลา 5 ปี คือเก็บข้อมูลระหว่างเดือน มิถุนายน-กรกฎาคม 2557 โดยให้นึกย้อนหลังถึงเหตุการณ์ช่วงชุมนุมทางการเมือง เมื่อปี 2552

ซึ่งการดำเนินการวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาพบว่า

แม้เมื่อเหตุการณ์ผ่านไปแล้วเป็นเวลา 5 ปี คือเก็บข้อมูลระหว่างเดือน มิถุนายน-กรกฎาคม 2557 โดยให้ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร นึกย้อนหลังถึงเหตุการณ์ช่วงชุมนุมทางการเมือง เมื่อปี 2552 ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองทั้ง 4 ด้านนั้นอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน แต่พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง กลับมีความแตกต่างกัน เป็นไปได้ 2 กรณี คือ ประชาชนส่วนใหญ่กล้าที่จะแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการมีพฤติกรรมที่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ในสมัยเมื่อมีเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมืองปี 2552 และเป็นไปได้ว่า หรือการนึกถึงเหตุการณ์ในอดีตนั้น อาจยาวนานเกินไป ทำให้ อาจนึกไปได้ว่า ถ้ามีสถานการณ์การชุมนุมเกิดขึ้นอีก พวกเขาจะสามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

การศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ประชาชนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 รายนี้ เพิ่มความชัดเจนในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณให้มากขึ้น

สรุปประเด็นความคิดเห็นต่างๆจากการสัมภาษณ์ประชาชนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 ราย ช่วงหลังการเลือกตั้ง นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี

คำถามที่ใช้ถามมี 2 ประเด็นหลักดังนี้

1. หากท่านรู้สึกผิดหวัง หรือไม่พอใจ เกี่ยวข้องเรื่องการเมือง สาเหตุอะไรที่ทำให้ท่านรู้สึกเช่นนั้น

2. หากท่านรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง เป็นเพราะสาเหตุอะไร กรุณาอธิบาย

จากประเด็นคำถามข้อแรก: หากท่านรู้สึกผิดหวัง หรือไม่พอใจ เกี่ยวข้องเรื่องการเมือง สาเหตุอะไรที่ทำให้ท่านรู้สึกเช่นนั้น

- ความคิดเห็นของประชาชน จาก 50 รายที่ มีความคิดเห็น ที่ไม่รู้สึกผิดหวังกับการเมือง จำนวน 5 ราย คิดเป็น 10 % เช่นความคิดเห็น ดังนี้ เฉยๆ , ยังรู้สึกสนใจการเมืองอยู่ เพราะการเมืองเป็นเรื่องเกี่ยวกับปากท้องของประชาชน, พอใจระดับหนึ่ง เรื่องการเมืองคือความผิดหวัง แต่ต้องสนใจและติดตามตลอดไม่ทอดทิ้ง

- ความคิดเห็นของประชาชน จำนวน 45 รายที่ มีความคิดเห็น รู้สึกผิดหวังหรือไม่พอใจ เกี่ยวข้องเรื่องการเมือง คิดเป็น 90% ดังนี้

รู้สึกผิดหวังกับกลุ่มของเสื้อสีต่างๆที่ไม่พอใจรัฐบาลชุดไหนก็ออกมาประท้วง ทำให้ประชาชนใช้ชีวิตลำบาก , ผิดหวังกับรัฐบาลบางชุดที่ไม่สามารถทำตามสัญญาได้และไม่พอใจที่สินค้าราคาแพง , ผิดหวัง เพราะนักการเมืองที่สนใจผลประโยชน์มากเกินไป, เปื้อ เพราะทะเลาะกันบ่อยๆ เกิดความวุ่นวาย, การเมืองน่าเบื่อ เวลาไม่พอใจใคร ก็ออกมาประท้วง ไม่มีใครคิดจะทำเพื่อบ้านเมือง คิดแต่จะเอาผลประโยชน์เพื่อตัวเอง, เนื่องจากความวุ่นวาย การปกครองไร้ประสิทธิภาพ ผู้นำไม่ได้ทำเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง , รัฐบาลไม่จริงจังและซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ที่ได้รับ มองปัญหาแคบ

แก้ปัญหาเป็นจุดๆ ไม่เข้าถึงแก่นปัญหาของประชาชน, ผิดหวังเพราะไม่ว่าพรรคการเมืองใดขึ้นมาเป็นรัฐบาล ก็ไม่ทำให้ประชาชนมีความสุข มีการแก่งแย่งชิงดีกัน ผู้มีอำนาจ มีเงินทองเสวยสุข , ผิดหวังเพราะการเมืองมีความวุ่นวาย เห็นได้จากข่าวที่ขัดแย้งกันทุกวัน , นักการเมืองพูดอย่าง ทำอย่าง ไม่จริงใจ และพูดแล้วทำไม่ได้อย่างที่พูด

จากประเด็นคำถามข้อที่สอง: หากท่านรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง เป็นเพราะสาเหตุอะไร กรุณาอธิบาย

มีประชาชนจำนวนน้อยที่ตอบว่า ไม่รู้สึกแปลกแยกทางการเมืองเพียงแต่ต้องการให้รัฐบาลทำตามนโยบาย ให้ประชาชนได้ประโยชน์ที่ควรได้รับ มีความถูกต้องความยุติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นคำถามข้อแรก ที่ส่วนใหญ่จะตอบว่า มีความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง และให้ความคิดเห็นถึงสาเหตุของความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง ดังนี้

รู้สึกแปลกแยกทางการเมือง เพราะ ไม่ชอบกลุ่มเสื้อสีต่างๆออกมาเรียกร้องสิทธิของตน ออกมาประท้วงสร้างความวุ่นวาย ไม่สงบสุข ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบทางตรง , เพราะอีกฝ่ายชอบใส่ร้ายป้ายสี ไม่ได้ดูเหตุผลหรือดูผลงานก่อน , เพราะการเมืองเป็นเรื่องผลประโยชน์ ไม่มีมิตรแท้และศัตรูที่ถาวร เพราะการได้รับข่าวสารอะไรบางอย่าง ที่สามารถทำให้เปลี่ยนทัศนคติได้ การได้รับสื่อทางเดียวก็จะมีปัญหา, เพราะนักการเมืองเห็นแก่ตัว กลอำนาจ ไม่จริงใจและไม่ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ของตนเองไม่ทำตามคำมั่นสัญญา, เพราะนักการเมืองเห็นแก่ ประโยชน์ของพวกพ้องตน บางทีก็ทำเพื่อตนเอง, เพราะผู้นำกลุ่มมีความคิดเห็นต่างกันและพยายามโน้มน้าวประชาชนให้เห็นด้วยกับพรรคพวกของตนเอง และคิดว่าพวกตนเองถูกต้อง เป็นธรรม โดยพยายามหาเหตุผลที่ไม่รู้ว่าถูกหรือผิดจริงๆมาสนับสนุน , เพราะความคิดไม่ตรงกัน, เพราะไม่มีความเข้าใจด้านการเมือง และแต่ละกลุ่มคน มีแต่พยายามหาข้อผิดพลาดเพื่อมาทำร้ายกัน, เพราะนักการเมืองเห็นเห็นแก่ตัวชิงดีชิงเด่น เห็นไม่ดีก็จะคอยขัด เห็นแก่พวกพ้องไม่เป็นประชาธิปไตย ไม่เคารพเสียงข้างมาก คิดแต่จะแก้แค้น พูดคุยเรื่องไร้สาระ ไม่มีความจริงใจ , เพราะความวุ่นวายไม่จบสิ้นสักที และปัญหาต่างๆที่รัฐบาลแก้ไม่ได้, เพราะพรรคการเมืองแต่ละพรรคมีความขัดแย้งกัน ทำให้สังคมวุ่นวาย, เพราะคนในสังคมไทยมีการบริโภคสื่อง่าย และได้หลายช่องทาง ทำให้เรามีความคิดเห็นที่ต่างกัน, เพราะเกิดการประท้วงจลาจล, เพราะ รู้สึกว่าตัวเองเป็นส่วนน้อยที่มีความคิดเห็นต่าง และเกิดจากการที่ไม่เชื่อมั่นรัฐบาลที่มาบริหารประเทศ และเกิดความรู้สึกไม่ดีกับเรื่องการเมือง, เพราะเราไม่มีอะไรที่แท้จริง ตอนนี้ทำเพื่อประโยชน์ของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ก็ไม่มีประโยชน์อะไรที่เราจะเข้าไปยุ่งเกี่ยว, เพราะการเกิดกลุ่มทางการเมืองหลายกลุ่มทำให้รู้สึกแปลกแยก, เพราะรู้สึกว่าคนในชาติไม่รักกัน, เพราะเราชอบผู้นำที่ไม่เหมือนกัน, เพราะเรารู้สึกไม่พอใจสนใจ, เพราะเราไม่ได้ประโยชน์อะไร

จากความคิดเห็นและความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ ทำให้เข้าใจได้ว่า การเกิดความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีปัจจัยหลักมาจากด้าน ผู้นำทางการเมือง การเกิดกลุ่มทางการเมืองที่มีความเห็นต่าง การเกิดการประท้วงการก่อจลาจล ความรู้สึกที่ไม่สนใจทางการเมือง การรู้สึกไม่ได้รับผลประโยชน์จากการเมือง การรู้สึกเบื่อหน่ายทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในเชิงปริมาณ ดังรายละเอียดปรากฏตามข้างต้น และในการอภิปรายผลเพื่อตอบคำถามการวิจัย และการเสนอแนะจากผลงานวิจัย

การอภิปรายผล

1. จากการทดสอบสมมติฐานด้วยF-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง ความรู้สึก แลกแยกทางการเมืองที่ต่างด้านกัน ที่มีต่อรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง

เมื่อพิจารณาความรู้สึกแลกแยกทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ต่างด้านกัน มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ต่างกัน โดยพิจารณาตามช่วงเวลาพบว่า ช่วงที่ 1 ช่วงชุมนุมทางการเมือง ความรู้สึกไร้อำนาจทางการเมือง (Political Powerlessness) ความรู้สึกไร้บรรทัดฐานทางการเมือง (Political Normlessness) และความรู้สึกโดดเดี่ยวทางการเมือง (Political Isolation)ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ต่างมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional) แต่ความรู้สึกแลกแยกทางการเมืองต่างด้านกัน ไม่ได้มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (unconventional) หรืออาจกล่าวได้ว่า ความรู้สึกแลกแยกทางการเมือง ทั้ง 4 ด้านหรือแต่ละด้าน ไม่ได้มีส่วนผลักดัน ทำให้คนมาชุมนุมทางการเมือง นั่นคือ คนอยากมาชุมนุมกันอยู่แล้ว อาจจะด้วยสาเหตุอื่นๆ เช่น การมีพฤติกรรมร่วม (collective behavior) ความรู้สึกร่วม การแพร่ระบาดของอารมณ์ อุดมการณ์ร่วม จิตสำนึกร่วม ความเห็นต่าง ดังเช่น Milbrath (1977) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของปัจเจกบุคคลโดยแบ่งออกเป็น 2 ประการ ได้แก่

1. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมจากสภาพแวดล้อมภายนอก หมายถึงระบบของสังคม (Social System) และ สภาพการณ์ทางการเมือง (Political Setting) ซึ่งไม่เพียงจะกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลเท่านั้น แต่ยังมีส่วนให้ข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับขอบเขตปทัสถาน และทางเลือกต่างๆในการมีส่วนร่วมในทางการเมือง บุคคลแต่ละคนแม้จะอยู่ในสิ่งแวดล้อมเดียวกันก็จะรับสิ่งเร้าจากระบบการเมืองและสังคมได้ไม่เท่ากัน เพราะเขาจะเลือกรับรู้ และเลือกสรรเฉพาะสิ่งเร้าที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของตนเท่านั้น

2. ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะของบุคคล (Personal Factor) มี 5 ประการด้วยกัน คือ พันธุกรรมแรงขับ ความต้องการทางจิตใจและร่างกายและความเชื่อต่างๆรวมทั้งทัศนคติทางการเมืองของแต่ละคน ปัจจัยส่วนบุคคลจึงถือเป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้บุคคลเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่แตกต่างกันออกไป

2. จากการศึกษาถึง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครโดยการวิเคราะห์ความถดถอย แบบ Multinomial logistic พบว่า

การที่ปัจจัยด้านช่วงปีที่ศึกษาและเก็บข้อมูล (year) คือช่วงที่ 1 ซึ่งเป็นช่วงชุมนุมทางการเมืองในขณะนั้น มีแนวโน้มที่จะผลักดันทำให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional) มากกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้ง 2 รูปแบบเลยคือทั้งแบบที่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional) และแบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (unconventional)

สำหรับความรู้สึกแลกแยกทางการเมือง ด้านความรู้สึกไร้อำนาจทางการเมือง ความรู้สึกไร้ความหมายทางการเมือง และความรู้สึกไร้บรรทัดฐานทางการเมือง ถือว่าไม่มีอิทธิพล หรือมีผลต่อการที่ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร จะไม่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเลย ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย F-test ที่พบว่า ความรู้สึกโดดเดี่ยวทางการเมืองของประชาชนในเขต

กรุงเทพมหานคร และช่วงปีที่ศึกษาและเก็บข้อมูล (year) คือช่วงที่ 1 ซึ่งเป็นช่วงชุมนุมทางการเมืองนั้น ทำให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบที่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional) แต่ไม่ได้ทำให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้ง 2 รูปแบบเลยคือแบบที่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional) และแบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (unconventional)

3. . เมื่อรูปแบบกรณีที่ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครไม่เข้าร่วมทางการเมืองเลย (0) เปรียบเทียบกับ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ประชาชนเลือกเข้าร่วมทั้ง 2 แบบเลยคือเข้าร่วมทั้งแบบที่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional) และ แบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (Unconventional) (2) ได้แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีแนวโน้มที่จะไม่เข้าร่วมทางการเมืองเลย เมื่อประชาชนรู้สึกถึง ความรู้สึกไร้ความหมายในทางการเมือง แม้ในระดับที่น้อยก็ตาม และอยู่ในช่วงสถานการณ์ที่เกิดการชุมนุมทางการเมืองในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ อาจสืบเนื่องมาจากในช่วงนั้น เพิ่งผ่านการสลายการชุมนุมทางการเมือง เมษายน 2552 และมีผู้เสียชีวิตและหลังจากเหตุการณ์รุนแรงในเดือนเมษายน 2552 แล้ว สถานการณ์ความรุนแรงทางการเมืองได้สงบลงบ้าง และต่อมาสภาผู้แทนราษฎรได้แต่งตั้ง คณะกรรมาธิการสมานฉันท์เพื่อพิจารณาเรื่องแก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นที่ยอมรับของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากทุกฝ่าย แต่ความขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศก็ยังดำเนินต่อไป เช่นการเคลื่อนไหว และชุมนุมประท้วงเป็นระยะ ๆ ของ “กลุ่มเสื้อแดง” กรณีลอบสังหารนายสนธิ ลิ้มทองกุล แกนนำคนสำคัญของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ความขัดแย้งระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายค้าน และความขัดแย้งระหว่างพรรคร่วมรัฐบาลเอง ในกรณีรัฐมนตรีบางพรรคทำโครงการจ่านิวข้าวและโครงการเช่ารถเมล์ 4 พันคัน ซึ่งถูกประชาชนฝ่ายต่าง ๆ วิพากษ์ว่ามีลักษณะส่อการแสวงหาผลประโยชน์ของนักการเมือง

ความขัดแย้งทางการเมืองทั้งหลายทั้งปวงนำไปสู่การขาดความมั่นคงทางการเมืองของประเทศไทยที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคมและการพัฒนาทางการศึกษา

การอภิปรายผลเพื่อตอบคำถามการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1. ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ในแต่ละด้านมีลักษณะเป็นอย่างไร เมื่อจำแนกการศึกษาตามสถานการณ์ทางการเมืองใน 3 ช่วงเวลาของการเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษา

ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง ด้านความไร้อำนาจทางการเมือง

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีความรู้สึกที่เห็นด้วยสอดคล้องกัน ทั้ง 3 ช่วงเวลาของการเก็บข้อมูล ได้แก่ ครั้งที่ 1 ช่วงชุมนุมทางการเมือง ครั้งที่ 2 ช่วงหลังการเลือกตั้ง 3 กรกฎาคม 2554 และครั้งที่ 3 ช่วงนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร บริหารประเทศ ว่าตนเองมีความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองคือมีความรู้สึกไร้อำนาจทางการเมือง ถึงร้อยละ 46.7, ร้อยละ 46.3 และร้อยละ 50.8 ตามลำดับ จากผลการวิจัยที่ได้พบนี้สอดคล้องกับการอธิบายของ (Gant and Luttbeg, 1991) ที่อธิบายว่าความรู้สึกไร้อำนาจทางการเมือง หมายถึงการที่บุคคลเชื่อว่าการตัดสินใจ

ของเขา ไม่สามารถส่งผลกระทบต่อรัฐบาลได้ และรู้สึกว่าจะอย่างไร รัฐบาลก็ได้ตอบสนองความต้องการของประชาชนสักเท่าใด ซึ่งเป็นความรู้สึกที่ทำให้บุคคลแปลกแยกออกจากรัฐบาล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ David Nachmias (1974) ที่พบว่าบุคคลที่มีความรู้สึกไว้อำนาจทางการเมือง มีแนวโน้มที่จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง และจากผลการวิเคราะห์ผลการวิจัยเชิงปริมาณที่ได้พบนี้ สอดคล้องกับการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม 50 ราย โดยการสัมภาษณ์ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ในช่วงเวลาเดียวกัน กล่าวคือ ประชาชนกลุ่มตัวอย่างให้ความคิดเห็นได้แก่ เพราะรู้สึกตัวเองเป็นส่วนน้อยที่มีความคิดเห็นต่าง และเกิดจากการที่ไม่เชื่อมั่นรัฐบาลที่มาบริหารประเทศ และเกิดความรู้สึกไม่ดีกับเรื่องการเมือง

ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง ด้านความรู้สึกไร้ความหมายทางการเมือง, ความรู้สึกไร้บรรทัดฐานทางการเมือง, ความรู้สึกโดดเดี่ยวทางการเมือง

ส่วนความรู้สึกไร้ความหมายทางการเมือง ซึ่งหมายถึงการไม่สามารถคาดการณ์ต่อผลลัพธ์ใดๆที่จะเกิดขึ้นได้ ความรู้สึกไร้บรรทัดฐานทางการเมือง ซึ่งหมายถึงการปฏิบัติงานของรัฐบาลหรือผู้นำทางการเมืองทั้งหลายเป็นสิ่งที่ไม่อาจยอมรับได้ ความรู้สึกโดดเดี่ยวทางการเมือง ซึ่งหมายถึงความรู้สึกที่บุคคลไม่เห็นว่าคุณำหรือรัฐบาลจะมีความยึดมั่นต่อพวกเขา ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองทั้ง 3 ด้านนี้ ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีความรู้สึกไม่แน่ใจในความรู้สึกดังกล่าว สอดคล้องกันทั้ง 3 ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูล โดยมีจำนวนร้อยละมากกว่าร้อยละ 50 ความรู้สึกไม่แน่ใจที่เกิดขึ้นนี้อาจเกิดจากเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านและเกิดความวุ่นวายทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง จากการชุมนุมทางการเมือง เปลี่ยนผ่านมาเป็นการเลือกตั้งเพื่อจัดตั้งรัฐบาลใหม่ และการบริหารประเทศของผู้นำคนใหม่ที่ไม่เคยมีประสบการณ์ทางการเมืองด้านการบริหารประเทศมาก่อน (ผู้วิจัย) สอดคล้องกับการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม 50 ราย โดยการสัมภาษณ์ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ในช่วงเวลาเดียวกัน กล่าวคือ ประชาชนกลุ่มตัวอย่างให้ความคิดเห็นได้แก่ เพราะว่าไม่มีอะไรที่แท้จริง ตอนนี้นำเพื่อประโยชน์ของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ก็ไม่มีประโยชน์อะไรที่เราจะเข้าไปยุ่งเกี่ยว, เพราะการเกิดกลุ่มทางการเมืองหลายกลุ่มทำให้รู้สึกแปลกแยก, เพราะรู้สึกว่าคนในชาติไม่รักกัน, เพราะเราชอบผู้นำที่ไม่เหมือนกัน, เพราะเรารู้สึกไม่อยากสนใจ, เพราะเราไม่ได้ประโยชน์อะไร

2. ระดับของความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง โดยภาพรวมเป็นอย่างไร เมื่อจำแนกการศึกษาตามสถานการณ์ทางการเมืองใน 3 ช่วงเวลาของการเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษา

จากผลการศึกษาพบว่า ระดับความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองในภาพรวม 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 3 ช่วงเวลาของการเก็บข้อมูล ได้แก่ ช่วงชุมนุมทางการเมือง ช่วงหลังการเลือกตั้ง 2554 การจัดตั้งรัฐบาลใหม่ และช่วงการบริหารประเทศของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี สอดคล้องกับการศึกษาของพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2526), อนุสรณ์ ตันโชติสกุล (2540), กวีวัจน์ ชนะเลิศ (2547) ที่พบว่า ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองของคนไทย คนมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้ และพนักงานองค์กรเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ตามลำดับมีความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง

3. ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ในด้านที่แตกต่างกัน จะทำให้พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันหรือไม่

จากผลการศึกษาพบว่าความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ต่างด้านกัน มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ต่างกัน กล่าวคือ ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ด้าน ความรู้สึกไร้อำนาจทางการเมือง, ความรู้สึกโดดเดี่ยวทางการเมือง และสุดท้าย ความรู้สึกไร้ความหมายทางการเมือง ต่างมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองแบบธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional) และแบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (unconventional) ยกเว้น ความรู้สึกไร้บรรทัดฐานทางการเมือง (Political Normlessness) มีผลเฉพาะต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ David Nachmias (1974) ที่พบว่าบุคคลที่มีความรู้สึกไร้ความหมายทางการเมือง จะมีแนวโน้มยอมรับและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองที่ชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ มาริชา คุณากร และคณะ (2554) ที่พบว่า เมื่อบุคคลมีความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองมากขึ้น ก็จะมีพฤติกรรมชอบเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง และต่อต้านพฤติกรรมผิดกฎหมายมากขึ้นตามไปด้วย

4. อิทธิพลของความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครจะส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง แตกต่างกันหรือไม่ ในกรณีนี้ไม่ได้วิเคราะห์แยกตามช่วงเวลา การเก็บข้อมูลเป็นการพิจารณาโดยภาพรวม

จากผลการศึกษาพบว่า ต่างกันกล่าวคือ ความรู้สึกโดดเดี่ยวทางการเมืองของบุคคลจะส่งผลให้ บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ชอบด้วยกฎหมาย (ตามธรรมเนียมปฏิบัติ) ส่วนความรู้สึกไร้ความหมายทางการเมือง ความรู้สึกไร้อำนาจทางการเมืองและความรู้สึกไร้บรรทัดฐานทางการเมือง จะส่งผลให้บุคคลไม่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเลย สอดคล้องกับการศึกษาของ David Nachmias ที่พบว่าบุคคลที่มีความรู้สึกไร้อำนาจทางการเมือง มีแนวโน้มจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง และสอดคล้องกับการศึกษาของ ธนัน อนุমানราชชน และกฤษณ์กุลบุตร (2543) ที่พบว่า ยิ่งบุคคลมีความรู้สึกไร้อำนาจทางการเมืองมากเท่าใด บุคคลจะยิ่งให้ความสำคัญต่อการเลือกตั้งน้อยลง นั่นหมายความว่า บุคคลไม่อยากจะเกี่ยวข้องกับการเมือง

5. ผลของระดับความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ระหว่างข้อมูลที่เก็บครั้งที่ 1 เก็บช่วงเดือน กรกฎาคม – สิงหาคม 2552: ช่วงการชุมนุมทางการเมือง สมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ กับ ข้อมูลที่เก็บภายหลังจากที่เหตุการณ์นั้นผ่านไปแล้ว 5 ปี คือเก็บข้อมูลระหว่างเดือน มิถุนายน-กรกฎาคม 2557 แตกต่างกันหรือไม่

จากผลการศึกษาพบว่า ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองทั้ง 4 ด้านนั้นอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน แต่พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง กลับมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ เมื่อให้นึกย้อนเหตุการณ์ไปเมื่อ 5 ปีที่แล้ว ประชาชนตอบว่า มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง มากขึ้น โดยเฉพาะกรณี พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ) อาจอธิบายได้ว่า เป็นไปได้ 2 กรณี คือ ประชาชนส่วนใหญ่กลัวที่จะแจ้งข้อมูล

เกี่ยวกับการมีพฤติกรรมที่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ในสมัยเมื่อมีเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมืองปี 2552 มากขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป และเป็นไปได้ว่า การนึกถึงเหตุการณ์ในอดีตนั้น อาจยาวนานเกินไปทำให้ อาจนึกไปได้ว่า ถ้ามีสถานการณ์การชุมนุมเกิดขึ้นอีก พวกเขาก็สามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ในประเด็นที่ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีความรู้สึกที่เห็นด้วยสอดคล้องกัน ทั้ง 3 ช่วงเวลาของการเก็บข้อมูล ได้แก่ ครั้งที่ 1 ช่วงชุมนุมทางการเมือง ครั้งที่ 2 ช่วงหลังการเลือกตั้ง 3 กรกฎาคม 2554 และครั้งที่ 3 ช่วงนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร บริหารประเทศ ว่าตนเองมีความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองคือมีความรู้สึกไร้อำนาจทางการเมือง ถึงร้อยละ 46.7, ร้อยละ 46.3 และร้อยละ 50.8 ตามลำดับนั้น รัฐบาลหรือผู้นำทางการเมืองควรรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในกรณีต่างๆ เพื่อนำมาพิจารณาใช้ในการสร้างนโยบายในการพัฒนาประเทศ เพื่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และสภาพแวดล้อมทางสังคมเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
2. ในประเด็นของ ระดับความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองในภาพรวม 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งถือว่าเป็นระดับที่สำคัญเช่นกัน ที่อาจจะก่อให้เกิดเหตุการณ์ทางการเมืองขึ้นอีก อันนำไปสู่การชุมนุม การประท้วง ดังนั้นรัฐบาลจึงควรให้ความสำคัญกับประชาชนมากขึ้น และการรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายอันเป็นมาตรฐานที่ใช้บังคับในการอยู่ร่วมกันในสังคม
3. ในประเด็นของ ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ต่างด้าน มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ต่างกัน กล่าวคือ ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ด้าน ความรู้สึกไร้อำนาจทางการเมือง, ความรู้สึกโดดเดี่ยวทางการเมือง และสุดท้าย ความรู้สึกไร้ความหมายทางการเมือง ต่างมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional) และแบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (unconventional) ยกเว้น ความรู้สึกไร้บรรทัดฐานทางการเมือง (Political Normlessness) มีผลเฉพาะต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional) ในกรณีนี้ รัฐบาลหรือผู้นำทางการเมืองต้องสร้างความมั่นใจ การรับฟังข้อคิดเห็นของประชาชน และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ เพื่อให้ความรู้สึกแปลกแยกของประชาชนที่อาจนำไปสู่การชุมนุม ประท้วงนั้น มีระดับที่ลดลง เพราะจากผลการวิจัย ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองของประชาชนแม้อยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง ก็อาจก่อให้เกิดปัญหาทางการเมืองได้
4. ในประเด็นของความรู้สึกโดดเดี่ยวทางการเมือง ซึ่งหมายถึง การปฏิเสธเป้าหมายและบรรทัดฐานทางการเมือง ซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นและร่วมกันใช้ของสมาชิกในสังคมและการแสดงออกของพฤติกรรมที่ต่างออกไปจากกระแสหลัก (Finifer, 1972) เป็นด้านที่มีอิทธิพลต่อการทำให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง แม้จะเป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ คือไม่มีการใช้กำลังหรือก่อความไม่สงบก็ตาม แต่ก็ผลักดันให้ประชาชนเข้าร่วมการชุมนุม การเข้าร่วมกลุ่มทางการเมือง ดังนั้นผู้นำประเทศจึงควรยึดเหนี่ยวประชาชน โดยการทำประโยชน์เพื่อประชาชน มิใช่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนหรือกลุ่ม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ในการศึกษาวิจัยที่มีลักษณะเป็นการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางการเมือง ตามช่วงระยะเวลาที่ศึกษา ควรเป็นกลุ่มตัวอย่างเดียวกัน หรือใกล้เคียงกันมากที่สุด ทุกช่วงเวลาของการศึกษา เพื่อให้ผลที่ได้จากการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมนี้ มีความสมบูรณ์มากขึ้น
2. ควรมีการคัดเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการพยากรณ์ ที่ใช้การทดสอบด้วย Logistic Regression ให้มากขึ้น เพื่อความสมบูรณ์ของการทำนาย
3. ควรมีการศึกษาด้านความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองของเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานกิจการของประเทศ ด้วยอีกทางหนึ่ง เพื่อรับทราบปัญหาแล้วนำมาเป็นข้อมูลเพื่อแก้ไข ปัญหาทางการเมืองร่วมกับภาคประชาชน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กมล ท่าเรือรักษ์และ เกียรติพงษ์ เจริญธนกิจ.(2549). รูปแบบจำลองพฤติกรรมทางเลือก
เส้นทางโดย Multinomial Logit (การศึกษาเส้นทาง ช่วงเส้นทางกรุงเทพฯ-พัทยา).
สำนักวิจัยและพัฒนาทาง กรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม.
- ซ์ชวลย์ ทัดศิวิชัย.(2550). ความแปลกแยกทางการเมือง: แนวความคิดเพื่ออธิบายพฤติกรรมกา
ขาดส่วนร่วมทางการเมืองของปัจเจกบุคคล. รัฐสารสาร , 55(50), 1-53.
- ชูศรี วงศ์รัตน์.(2544). การวิจัยเพื่อการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร ทิปปลิเคชัน
- เขวณะ ไตรมาศ. ข้อมูลพื้นฐาน 75 ปี ประชาธิปไตยไทย 2475-2550. พิมพ์ครั้งที่ 5 (แก้ไข
เพิ่มเติม) กรุงเทพฯ, สถาบันนโยบายศึกษา, 2550.
- เบเคอร์, คริส. ประวัติศาสตร์ไทยร่วมสมัย. กรุงเทพฯ มติชน, 2557.
- บุญชม ศรีสะอาดและบุญส่ง นิลแก้ว.(2535). การอ้างอิงประชากร เมื่อใช้เครื่องมืออ้างอิงแบบ
มาตรฐานกับกลุ่มตัวอย่าง. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
, 29(33), 23-24.
- ธัน อนุมานราชธน และภูงค์ ภูณทลบุตร.(2543). รายงานการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่าง
ความรู้สึกไวอำนาจกับการให้ความหมายต่อการเลือกตั้ง: ศึกษากรณีเทศบาลนคร
เชียงใหม่. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มาริษา คุณากร ณรงค์ กุลนิเทศ และ อิมรอน มะลูละ. (2554). อิทธิพลของความเคร่งศาสนา
ความรู้สึกแปลกแยก และค่านิยมประชาธิปไตยที่มีต่อพฤติกรรมแบบประชาธิปไตย
(การมีส่วนร่วม และการต่อต้านเผด็จการ).วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนคร
เหนือ ปีที่21 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2554.
- วิทยากร เชียงกูร (2552). การเมือง เศรษฐกิจและสังคมไทยและสถานะของประเทศไทยใน
ระบบโลก. (รายงานสภาวะปี 51-52). ออนไลน์. แหล่งที่มา: [http://:witayakornclub.
Wordpress.com](http://:witayakornclub.Wordpress.com). ค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2559
- อนุสรณ์ ตันโชติกุล.(2540). ความไว้วางใจทางการเมืองและความแปลกแยกทางการเมือง: ศึกษา
เฉพาะกรณีปัญญาชนมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์สาขารัฐศาสตร์.
กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภาษาอังกฤษ

- Almond, Gabriel A., and Verba, Sidney. (1963). Political Attitude and Democracy
In Five Nations. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
- Bonnie Bullough. (1967). “ Alienation in the Ghetto,” American Journal of
Sociology, Vol. 72, January.

- David Nachmias. (1974). " Modes and Types of Political Alienation," *British Journal of Sociology*
- Finifer, Ada W. (June 1970)" Dimensions of Political". *The American Political Science Review*. 64: 389-410.
- Gant, Michael M., and Luttbeg, Norman R. (1991). *American Electoral Behavior* 25, No. 4
- Jennings, J Kent, and Niemi, Rochard. (1975). Continuity and change in Political Orientation. In *the Irony of Democracy*. Eds. Dye, Thomas R. and Zeigler , Harmon, Nort SCituate, Mass: Duxbury.
- Kenneth Keniston. (1971). *Youth and Dissent: The Rise of a new opposition*. New York.
- Lane, Robert E.(1962). *Political Ideology*. New York: the Free Press.
: *Politics in Boston*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Levin, Murray B.(1960). *The Alienated Voter*
- Mager Martin N. (1981). *Elite and Masses: An Introduction to Political Sociology*. New York: D. Van Nostrand Company.
- Wood, Michael J.(2014) "Political Alienation in American Society" .UVM Honors College Senior Theses.
- Milbrath, L.W. 1971. *Political Participation*. New York: University of Buffalo Press.
- Milbrath, L.W. and M.L. Goel. 1977. *Political Participation : How and Why Do People Get Involved in Politics*. Chicago: Rand McNally and Company.
- Kasschau, Patricia. (1976). Political alienation in a sample of young Mexican children. *Sociology & Social Research*, Vol 60(3), Apr 1976, 290-313.
- Schwartz, D.C. 1973a. "A Theory of Revolutionary Behavior". *Political Science Journal, Thammasat University*. 1 (September-December 2516): 153-160.
- Seeman, M. (1959), " on the Meaning of Alienation," *American Sociological Review*. 24, P783-791
- Verba, S., N.H. Nie and Jae-On Kim. 1978. *Participation and Political Equality*. London: Cambridge University Press.
- Wood, Michael J., "Political Alienation in American Society" (2014).UVM Honors College Senior Theses.Paper 38.